

La lucidesa al cafè

■ RAMON BARNILS

El nom de Ferrater, Gabriel, el vaig sentir per primer cop cap allà a 1960 al bar amb pinta de cripta gòtica de la universitat vella de Barcelona, a la plaça de la Universitat. Un company de curs, Joan Pros, del Vendrell, em va comunicar amb la solemnitat pròpia de l'edat i de l'indret que era imprescindible de llegir Gabriel Ferrater. Ell duia un jersei morat i esbucacat, existencialista, i jo una camisa barata i amb moltes butxaques, militar. La Facultat d'Econòmiques tenia en aquells anys una qualitat única: s'hi trobava gent incòmoda només amb les Ciències, incompleta només amb les Lletres, i que havia decidit de posar-hi una mena o altra de remei: estudiar Ciències Econòmiques.

Així que aquella mateixa tarda, aquella mateixa setmana a tot estirar, em vaig comprar *Da nuces pueris*, i me'l vaig llegir. Em va agradar força, sobretot perquè, com la carrera d'Econòmiques, era una poesia "nova", incòmoda per als lectors només de poesia, i igualment incòmoda per als fanàtics de la imperant poesia compromesa—realisme social. Encara em devia agradar més la intenció del poeta, ja reflectida en el títol: *dóna nous als nens i els faràs feliços*, així que mira de ser i de fer feliç tot alhora. Una intenció no gens "compromesa", no gens militant, allunyada de qualsevol metafísica del bé i del mal. La felicitat: què de més lenitiu en una edat—i en un temps—en què la distància entre el possible i el real és tràgica fins a la desesperació.

(Potser el nom de Gabriel ja l'havia sentit abans, a finals dels cinquanta, entre la rastrellera devotament recitada pels ben informats dels noms dels encara inabastables i ja mítics concorrents al Bar Cristal City Bar Llibreria del carrer de Balmes damunt plaça Molina, establiment que continua obert al públic: Gil de Biedma, Castellet, Ferrater, Barral, Clotas...)

Uns anys després em vaig comprar *Menja't*

una cama. I amb aquestes que un migdia era a ca l'enquadrador, Eugeni Canas, del meu poble, Sant Cugat del Vallès, que tenia el taller en un mig soterrani, i per allà dalt la porta oberta vam veure passar un home jove amb una jaqueta de quadres negres i vermells:

Ens anàvem
assabentant de què
era la intel·ligència,
la subtileza,
la ingenuïtat,
la bondat, l'erudició,
la disconformitat,
el criteri propi,
els detalls
significatius; de la
majúscula
importància de dir-ho
tot amb minúscules.

—Mira, aquest senyor és un poeta que ha vingut a viure aquí, als pisos del Bolet, a la rambla Ribatallada. Es diu Ferrater i em porta llibres a enquadrar.

No vaig tenir cap ensurt, enllà de l'obligat, de veure en carn i ossos l'autor d'uns llibres que m'havien agradat prou, però que en no tenir gaire ressò publicitari—ni ell ni els llibres—era una presència esporàdica en les meves ocupacions mentals. Potser per aquesta mateixa modesta presència seva i dels seus llibres en els meus interessos vaig

gostar d'adreçar-li la paraula unes setmanes després en entrar al bar que freqüentava, el Meson, a la plaça dels Monjos, davant del monestir; i veure'l a la barra. Era l'únic on, entre setmana, entraven noies i dones, soles o acompanyades.

Aviat vam haver fet tractes: "sí, sóc Gabriel Ferrater"; "sóc d'aquí i he llegit els teus dos llibres"; "sí, hi vinc gairebé cada dia, havent sopat, a arreglar el món"; "no, no tenim cap bar tan airejat com aquest, aquí"; "i tant, que pots venir-hi, a la taula".

La resta són quatre o cinc anys de trobada gairebé diària al mateix bar i es pot dir que a la mateixa taula—la mateixa on encara avui puc acostar la cadira sense que em calgui demanar permís. Ni hi arreglàvem el món ni hi fèiem tertúlia, i molt menys tertúlia literària, què dius, boig. Senzillament anàvem al cafè, hi parlàvem de tot i de no res, hi beviem—poc: "Si beus cada dia, beu poc i beuràs molts anys"; del llibre d'instruccions per a l'usuari. I nosaltres, sobretot, ens anàvem instruint, sense adonar-nos en ni ell pretendre-ho, en la manera de veure les coses que es reflectia en els comentaris de Gabriel Ferrater; uns comentaris ni escassos ni abundosos, tan sovintejats com els de qualsevol de la mitja dotzena d'habituals, tots joves, això sí: un fuster, un rendista, un de molts oficis, un estudiant, algun menestral. Ens anàvem assabentant, i com aquell que res, de què era la intel·ligència, la subtileza, la ingenuïtat, la bondat, l'erudició, la disconformitat, el criteri propi, els detalls significatius; de la majúscula importància de dir-ho tot amb minúscules.

Van ser uns anys de veure com es desplegava sense misericòrdia, i com ens vencia sense esforç, la lucidesa.